



Brüssel, 24.7.2014
COM(2014) 488 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Teine aruanne Kosovo* edusammude kohta viisanõude kaotamise tegevuskava nõuete täitmisel

{SWD(2014) 251 final}

* Kõnealune määratlus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Komisjon alustas Kosovoga viisanõude kaotamise dialoogi 19. jaanuaril 2012. aastal. 14. juunil 2012. aastal esitas komisjon Kosovo valitsusele viisanõude kaotamise tegevuskava. Tegevuskavas on kindlaks määratud kõik õigusaktid ja muud meetmed, mis Kosovol on vaja viisavabaduse suunas liikumiseks vastu võtta ja rakendada.

8. veebruaril 2013. aastal võttis komisjon vastu esimese aruande Kosovo edusammude kohta viisadialoogis². Aruanne sisaldas hinnangut Kosovo edusammude kohta, soovitusi Kosovo asutustele ja statistilisi andmeid viisavabaduse eeldatava mõju kohta rändele ja julgeolekule.

12. veebruaril 2013. aastal korraldas komisjon Kosovoga teise kõrgemate ametnike kohtumise. Kolmas ja neljas kohtumine toimusid 29. juulil 2013. aastal ja 16. juunil 2014. aastal.

Käesolev dokument on teine aruanne, milles esitatakse komisjoni hinnang Kosovo edusammude kohta viisanõude kaotamise tegevuskava nõuete täitmisel. Selles tehakse kokkuvõtte õigusaktide vastuvõtmise või muutmise ja nende rakendamisega seotud kõige olulisematest arengutest ning esitatakse valitsusele asjakohased soovitusel. Aruandele on lisatud komisjoni talituste töödokument, milles selgitatakse pikemalt käesolevas aruandes kirjeldatud arenguid. Komisjoni talituste töödokumendis käsitletakse ka viisanõude kaotamise eeldatavat mõju rändele ja julgeolekule.

Aruanne ja komisjoni talituste töödokument tuginevad Kosovo valitsuse esitatud aruandele, 2013. aasta detsembris ja 2014. aasta märtsis toimunud hindamissmissioonil osalenud ELi liikmesriikide ekspertide koostatud aruannetele, Kosovos asuvalt ELi büroolt ja Euroopa Liidu õigusriigimissioonilt (EULEX) saadud teabele ning EUROSTATi kogutud ja liikmesriikide esitatud statistilistele andmetele.

Aruandes ja komisjoni talituste töödokumendis esitatakse soovitusel nende poliitikavaldkondade jaoks, kus viisanõude kaotamiseks tuleks jätkata nii õigusaktide kui ka rakendamisega seotud reforme.

Viisanõude kaotamise dialoog toimub olenemata ELi liikmesriikide seisukohast Kosovo staatuse küsimuses.

2. TAGASIVÕTU JA TAASINTEGREERIMISEGA SEOTUD NÕUDED

2.1. Tagasivõtt

Kosovos on olemas tagasivõttu reguleeriv õigusraamistik. Kosovo on jätkanud läbirääkimiste pidamist tagasivõtulepingute üle ja nende sõlmimist ELi liikmesriikide, Schengeni lepinguga ühinenud riikide, peamiste transiidiriikide ning ebaseadusliku rände lähteriikidega³.

Tagasivõtt toimib hästi. Kosovo on parandanud taotluste menetlemist ja lahendamata asjade arv ei ole enam probleem. Kosovo kodanike tagasivõtt toimib üldiselt hästi. Kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute tagasivõtu kohta puuduvad piisavad andmed.

Soovitus:

- jätkata läbirääkimiste pidamist tagasivõtulepingute üle ja nende sõlmimist huvitatud ELi liikmesriikide, peamiste transiidiriikide ja ebaseadusliku rände lähteriikidega;

² COM (2013) 66 final.

³ Kosovo allkirjastas hiljuti tagasivõtulepingud Eesti, Horvaatia, Liechtensteini, Šveitsi, Norra, Albaania ja Montenegroga.

- jätkata kõikidest ELi liikmesriikidest nende Kosovo kodanike, kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute tagasivõtmist, kes ei vasta enam nende riikide territooriumile sisenemise ja seal viibimise kohta kehtivatele tingimustele;
- võtta vajalikud meetmed haavatavate isikute tagasivõtmise hõlbustamiseks.

2.2. Taasintegreerimine

2013. aasta augustis muudeti taasintegreerimise määrust ja nähti ette õiguskaitsevahendid ja apellatsioonikomisjoni õiguslik alus. Apellatsioonikomisjoni liikmed on ametisse nimetatud.

Kosovo valitsus jätkab taasintegreerimisfondi rahastamist. 2013. aastal eraldati 3,2 miljonit eurot. Ligikaudu 1,7 miljonit eurot kasutati otsese rahalise abi andmiseks abisaajatele ja miljon eurot kanti üle keskkonna ja ruumilise planeerimise ministriumile tagasipöördunud isikute eluasemete renoveerimiseks ja ehitamiseks. Asutused kalduvad keskenduma jätkusuutliku taasintegreerimise teenuste asemel hädaabiteenustele.

Taasintegreerimisfondist on õigus abi saada ainult isikutel, kes on lahkunud Kosovost enne 28. juulit 2010 ja esitanud taotluse kindla ajavahemiku⁴ jooksul. Teistel on õigus kohalike omavalitsuste pakutavatele põhiteenustele või sotsiaalabile. Kõnealune abikõlblikkuse lõpptähtaeg muutub üha suuremaks jätkusuutliku taasintegreerimise takistuseks, kuna kasvav arv Kosovost pärast 2010. aasta juulit lahkunud tagasipöördujaid ei vasta fondist abi saamise tingimustele. Abikõlblikkuse lõpptähtaja muutmine ning keskendumine pikaajalise taasintegreerimise teenustele peaks andma Kosovole võimaluse oma tagasipöördunud kodanike jätkusuutlikuks taasintegreerimiseks.

Taasintegreerimisjuhtumite haldamise süsteem on olnud kasutusel alates 2013. aasta jaanuarist; alates 2013. aasta aprillist on see olnud kõikidele kohalikele omavalitsustele kättesaadav. Süsteem võimaldab lihtsat registreerimist, kuid ei paku järelkontrolli võimalust. Kõikidele kogukondade ja tagasipöördujatega tegelevatele kohalike omavalitsuste büroodele on laiali jagatud kõnealuse süsteemi kasutusjuhendid ja korraldatud koolitusi.

Tagasipöördunud lastel on juurdepääs haridusele, kuigi keelekursusi ja muud keelealast tuge ei pakuta süsteemselt. Tervishoiuteenuste osutamist võiks parandada; kohalikud meditsiinitöötajad ei ole alati suutelised tagasipöördunud isikute terviseprobleeme diagnoosima.

Soovitused:

- seada taasintegreerimisfondi kasutamise eesmärgiks hädaabiteenuste asemel jätkusuutliku taasintegreerimise teenused, näiteks haridus, kutsealane koolitus, abi töökoha leidmisel ja eluase;
- kaaluda taasintegreerimisfondi teenuste osutamisega seotud abikõlblikkuse lõpptähtaja läbivaatamist;
- töötada välja taasintegreerimisjuhtumite haldamise süsteem, mis võimaldab jälgida teenuste osutamist kõikidele registreeritud abisaajatele;
- hoogustada koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, et vältida tagasipöördunud kodanikele pakutava abi dubleerimist.

3. PLOKK 1. DOKUMENTIDE TURVALISUS

2014. aasta veebruaris võeti kasutusele uus tsiviilõigusliku seisundi registreerimise süsteem koos ühe keskandmebaasiga. Praegu kasutatakse registreid ja andmebaasi paralleelselt.

⁴ Kaksteist kuud alates tagasipöördumise kuupäevast.

Tsiviilõigusliku seisundi registreerimise süsteemis salvestatud andmete ühtsus ja täpsus valmistab tõsist muret, kuna süsteem võimaldab trükkida sama sündmuse kohta välja erinevaid andmekogumeid või ebatäpseid andmeid sisaldava tõendava dokumendi. Füüsiliste dokumentide säilitamine on kohalike omavalitsuste lõikes erinev ja mõningatel juhtudel ei suudeta takistada teabe kaotsiminekut.

Serbiast tagasisaadetavad registrid on skaneeritud ja süsteemi fotofailidena üles laaditud. Taotluse alusel on võimalik nendega tutvuda ja neid kontrollimiseks kasutada.

2013. aasta detsembris võttis Kosovo vastu teisesed õigusaktid, mis võimaldavad anda taotluse alusel välja tsiviilõiguslikku seisundit tõendavaid dokumente, kasutades selliseid tähestikke nagu kirillitsa ja keeli nagu bosnia ja türki.

Soovitus:

- tsiviilõigusliku seisundi registreerimise süsteemi tuleks oluliselt täiustada, et tagada selles salvestatud andmete kvaliteet ja ühtsus, kontrollides vajaduse korral sisestatud andmeid, võrreldes neid Serbiast saadetavate registreeritud koopiales sisalduvate andmetega;
- tagada reisidokumendi, isikutunnistuse ja õiguskaitsealaste andmebaaside koostalitlusvõime;
- töötada välja standardmenetlused isikut tõendavate dokumentide säilitamiseks ja sidumiseks.

4. PLOKK 2. PIIRIHALDUS JA RÄNDE JUHTIMINE

4.1. Piirihaldus

Integreeritud piirihalduse valdkonnas on tehtud märkimisväärseid edusamme. 2013. aasta septembris viidi piirikontrolli ja piirivalvet käsitlev seadus ELi õigustikuga kooskõlla ja jõustus uus asutustevahelist koostööd käsitlev seadus. Uus integreeritud piirihalduse strateegia ja tegevuskava on vastu võetud. Peamine õigusraamistik on olemas.

Koostöö naaberriikidega on paremaks muutunud. Montenegroga ühise piiri märkimine on edenenud; 70 km piiri on märgitud, jäänud on ainult 9 km.

Kosovo teeb Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agenduuriga (FRONTEX) koostööd teabevahetuse, riskianalüüside, suutlikkuse suurendamise ja koolituse alal. 2013. aastal määras Kosovo riskianalüüsi keskuse, mis vastutab ühenduse pidamise eest FRONTEXiga.

Piiripunktid on esimese ja teise astme kontrollide läbiviimiseks piisavalt varustatud. Piiripolitseil ja tollil on piisavalt töötajaid liiklusvoogude ja reisijate liikumise kontrollimiseks. Praktikas ei teostata väljumiskoridorides piirikontrolli süstemaatiliselt.

2013. aasta jaanuaris loodi riiklik piirihalduse keskus. Keskuse koosseisu kuuluvad töötajad kõikidest piiriküsimustega tegelevatest asutustest ja keskus vastutab kesksel tasandil strateegiliste ja operatiivsete riskianalüüside, teabevahetuse ja andmekaitse eest. Kohalikul tasandil teostatakse riskianalüüsi piiripunktides, kuid selle analüüsivahendi praktiline kasutus on piiratud.

Kosovo on endiselt ebaseadusliku rände ja inimkaubanduse peamine transiidipunkt. Ebaseadusliku rände soodustamise, inimkaubanduse ja uimastikaubanduse avastatud ja uuritud juhtumite arv on väike⁵.

Soovitused:

⁵ FRONTEXi 2014. aasta Lääne-Balkani riskianalüüs.

- teha jõupingutusi Montenegroga ühise piiri märkimise lõpuleviimiseks;
- teostada süstemaatilisi piirikontrolle nii sisenemis- kui ka väljumiskoridorides; täpsustada sisenemise/väljumise registri ulatust; töötada välja reisijate registreerimise standardmenetlused;
- tagada veterinaar- ja toiduameti juurdepääs internetile kõikides piiripunktides;
- tagada igas piiripunktis reisidokumentide näidiste korrapärase ajakohastamine;
- tagada piisav varustatus patrulli- ja vaatlusseadmetega;
- suurendada riskianalüüsi kasutamist, eelkõige operatiivtegevuse kavandamisel;
- tõkestada piiriüleselt ebaseaduslikku rännet ja inimkaubandust.

4.2. Rände juhtimine

2013. aastal vaadati Kosovos läbi ja võeti vastu seaduste pakett, millega kehtestatakse rände juhtimise õigusraamistik, kaasa arvatud seadused välismaalaste, kodakondsuse ja varjupaigaküsimuste kohta. Uutes õigusaktides võetakse kasutusele ELi õigustikuga kooskõlas olevad määratlused. Praegu on viisapid võimalik väljastada välisriikidest ainult Türgis ja Albaanias; alustatud on tehnilisi ettevalmistusi Kosovo viisainfosüsteemi kasutusele võtmiseks teistes esindustes.

2013. aastal eraldas siseministerium 1 miljon eurot uue kinnipidamiskeskuse ehitamiseks. Keskus alustab tööd eeldatavasti 2014. aasta lõpus.

2012. aasta detsembris võeti Kosovos kasutusele uus rände- ja varjupaigaküsimuste andmebaas; see ei ole siiski veel lõplikult tööle hakanud ega ühendatud teiste rändeandmeid sisaldavate andmebaasidega. Välismaalaste seadus reguleerib asutuste juurdepääsu andmebaasile.

2013. aasta oktoobris võeti vastu uus riiklik rändestrategia ja tegevuskava ning asutati riiklik rändevoogude seire asutus.

Soovitused:

- jätkata õigusraamistiku rakendamist; tagada kinnipidamise, väljasaatmise ja tagasipöördumise menetluslike tagatiste järgimine;
- võtta Kosovo viisainfosüsteem kasutusele kõikides diplomaatilistes ja konsulaaresindustes;
- kaaluda välismaalaste jaoks integratsioonistrateegia ja tegevuskava väljatöötamist, et soodustada nende kaasamist ühiskonda;
- ehitada kinnipeetud välismaalaste jaoks kinnipidamiskeskus;
- kaaluda tähtaja kehtestamist välismaalaste majutamiseks Priština rahvusvahelises lennujaamas;
- jätkata rände- ja varjupaigaküsimuste andmebaasi arendamist; tagada kõikidele asjaomastele asutustele juurdepääs andmebaasile;
- parandada andmebaaside koostalitlusvõimet rände- ja varjupaigapoliitika valdkonnas;
- jätkata laiendatud rändeprofiili väljatöötamist.

4.3. Varjupaigaküsimused

2013. aasta juulis võeti vastu uus varjupaigaseadus ja muudeti asjaomaseid teisesid õigusakte. Varjupaigataotlejate ning kaitse saanud isikute õigused ja kohustused on ELi

õigustikuga kooskõlas. Tõlketeenuste osutamist tuleks parandada. Pagulaste ülemvoliniku büroo roll on viidud kooskõlla varjupaigamenetluste direktiivi sätete ja Genfi konventsiooniga.

Soovitused:

- tagada tõlkide kättesaadavus ja kaaluda kaugtõlkimise võimalust;
- ühendada omavahel asjakohased andmebaasid, nagu näiteks piirihaldussüsteem, Kosovo viisainfosüsteem ja varjupaigaküsimuste andmebaas.

5. PLOKK 3. AVALIK KORD JA JULGEOLEK

1. jaanuaril 2013. aastal jõustus uus kriminaalkohtu raamistik. 2013. aasta märtsis viisid Kosovo asutused läbi esimese kriminaalkohtusüsteemi läbivaatamise. Kriminaalkohtusüsteemile tooks veelgi rohkem kasu asutustevaheline parem koordineerimine ja ühtne lähenemisviis. Loodud on jälgimismehhanism, kuid kõrgel tasemel organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni juhtumite tõkestamiseks on endiselt andmeid ebapiisavalt ja ei ole seatud prioriteete.

Kohtumõistmise sõltumatuses seoses on märkimisväärselt vähenenud poliitikute poolt kriminaalmenetluste kohta tehtavate avalike väljaütlemiste arv. Kohtunike ja prokuröride ahistamine meedias on jätkuvalt tõsine probleem. Tunnistajate hirmutamine on endiselt probleem.

Kosovo politsei ja tolli professionaalsus on märkimisväärselt paranenud ja töötajaskond suurenenud. Prokuratuuri ja kohtusüsteemi võimekust on vaja suurendada. Kõnealuste asutuste vahendid on piiratud ja neil on raskusi ametikohtade, eelkõige vähemuste hulka kuuluvatele isikutele reserveeritud kohtade täitmisega. Kohtunike ja prokuröride ametissenimetamise menetluses on puudujääke. Kosovo peaks kohtunike ja prokuröride ametissenimetamise või ametist vabastamise osas ühtlustama 2013. aasta jaanuaris jõustunud neli peamist seadust. Kuigi vähendamiseks on tehtud mõningaid edusamme, on lahendamata kohtuasjade hulk endiselt märkimisväärne.

Kosovol ei ole veel elektroonilist karistusregistri andmebaasi. Toimikuid kriminaalse tausta kohta koostatakse endiselt käsitsi iga juhtumi kohta eraldi. Valitsusel on kavas luua 2014. aastal karistusregistri infosüsteem.

Kohtusüsteemil ei ole terviklikku juhtumihaldussüsteemi, mis võimaldaks jälgida juhtumeid alates jälitustegevuse ja uurimise etapist kuni süüdistuse esitamise, kohtuasjade lahendamise ja vara tagasivõitmiseni. 2014. aastal algatas valitsus katseprojekti sellise süsteemi väljatöötamiseks.

2013. aasta märtsis kiitis valitsus heaks uue teabepõhise politseitöö strateegia ja tegevuskava. 2014. aasta märtsis avaldati esimene Kosovo tõsise ja organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang. Teabepõhist politseitööd on vaja tugevdada; analüüsioskusi tuleks edasi arendada ja tihendada peaks asutustevahelist koostööd.

Pealtkuulamise ja jälitustoimingute seaduse eelnõus on sätestatud üldpõhimõtted ja institutsionaalne vastutus, mis on elektrooniliste seadmete abil seadusliku pealtkuulamise ja jälitustoimingute aluseks. Nimetatud seadus tuleks vastu võtta ja teisestes õigusaktides tuleks sätestada üksikasjalikud menetlused.

2013. aastal võeti vastu mõned tunnistajakaitse seadusega kaasnevad teisese õigusaktid. Asjaomasel politseidirektoraadil on piisavalt töötajaid ja eraldi eelarve. Kosovo peaks tundlike juhtumite korral kaaluma tunnistajate rahvusvahelist ümberpaigutamist.

2014. aasta jaanuaris võttis valitsus vastu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise strateegia. Rahapesu andmebürool on kavas oma ülesannete igakülgseks täitmiseks töötajate arvu suurendada. Kahtlastest ülekannetest teatamiste arv on jätkuvalt suur, kuid rahapesu eest süüdi mõistvatest otsustest ei ole teatatud.

2013. aasta märtsis võeti vastu uus vara konfiskeerimise laiendatud volitusi käsitlev seadus. Seaduses on sätestatud sellise vara konfiskeerimine, mis ei ole saanud otseselt selle kuriteo käigus, mille eest isik süüdi mõisteti. Seaduses võetakse ka kasutusele tõendamiskohustuse ümberpööramise põhimõte. Need uued õigussätted võimaldavad konfiskeerida seletamatu rikastumisega seotud vara. Vara konfiskeeritakse väga vähe.

Kosovo on endiselt heroini ja marihuaana liikumise transiidi- ja ladustamispunkt⁶. Kriminaalseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku uued sätted pakuvad uimastitega seotud uurimistegevuseks tõhusamaid vahendeid. Narkootikumidevastase võitluse riiklik koordinaator kasutab õiguskaitseasutuste ja kodanikuühiskonna vahelise koostöö olemasolevaid vorme. Ennetustegevus, teadlikkuse suurendamine ja narkootikumide seire on rahuldavad. Kosovo politsei võimekus uimastikaubanduse ennetamisel ja uurimisel on piisav, kuid narkootikumidega seotud kriminaaluurimiste puhul valmistab endiselt tõsist muret lõplike süüdimõistmiste suhteliselt väike arv.

2013. aasta juulis võeti vastu inimkaubanduse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ja tunnustajate kaitse seadus. Riiklik inimkaubandusvastase võitluse koordinaator teeb koostööd asjaomaste asutuste ja kodanikuühiskonnaga. Koostatud on kuriteohvritele hüvitise maksmise seadus. Ettevalmistamisel on inimkaubanduse vastu võitlemise uus strateegia.

Kosovo on hakanud pöörama tähelepanu relvakaubandusele, kuid väikerelvade hävitamise määr on väike. Võttes arvesse Kosovo rahuvalvejõudude (KFOR) ja teiste asutuste viimastel aastatel läbi viidud konfiskeerimiste arvu, on ilmne, et Kosovos võib endiselt olla märkimisväärsel arvul relvi.

Kosovo terrorismivastane võitlus toimib. Välisvõitlejad on probleem, Kosovo asutused on kogunud laialdaselt teavet Kosovo võitlejate kohta Süürias. Koostatud on uus relvakonfliktides osalemise keelamise seadus. Valitsusel on kavas koostada tegevuskava radikaliseerumise ja vägivaldse äärmusluse tõkestamise kohta.

Korruptsioonivastane võitlus on paranenud, aga kohtuotsuseid korruptsioonijuhtumite kohta pole piisavalt. Kosovo presidendi juhitud riiklik korruptsioonivastane nõukogu töötab. See annab välja korruptsioonivastase võitlusega seotud soovitusi ja aruandeid. On väga oluline, et Kosovo looks registri lõplike kohtulahendite kohta, mis käsitlevad korruptsiooni ja rahapesu.

Riigihanked on Kosovos endiselt üks peamisi korruptsiooni allikaid. Selles valdkonnas on kaks pädevat asutust, riigihangete komisjon ja riigihangete läbivaatamise asutus. Viimatinimetatu tööd ei olnud võimalik nõuetekohaselt hinnata, kuna selle noore institutsiooni ametiaeg on lõppenud ja uusi töötajaid ei ole veel ametisse määratud.

2013. aasta augustis võeti vastu uus parteide rahastamise seadus. Keskvalimiskomisjon vastutab seaduse rakendamise ja parteide registreerimise eest. Selles valitseb tõsine töötajate puudus, mis võib tulevikus rakendamist mõjutada.

Isikuandmete kaitse seaduse muudatused võetakse eeldatavasti vastu 2014. aasta lõpuks. 2013. aastal konsulteeriti mitmete seaduste ja teiseste õigusaktide osas riikliku isikuandmete kaitse asutusega. Asutuse võimekust on vaja jätkuvalt suurendada. Kosovo peaks andmeturbe valdkonnas välja töötama teised õigusaktid ja tagama, et kõik isikuandmete töötlemist

⁶ <http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2013/vol1/204050.htm>

http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_DT_through_SEE_REPORT_2014_web.pdf.

käsitlevate õigusaktide eelnõud vaataks läbi riiklik isikuandmete kaitse asutus. Kosovo peaks kaaluma edasist teadlikkuse suurendamist andmekaitse alal ja suurendama kohalikul tasandil andmekaitseametnike arvu.

Soovitused:

- arendada kohtusüsteemi sõltumatust, ühtlustades kohtunike ja prokuröride ametissenimetamise või ametist vabastamise kriteeriumide osas 2013. aasta jaanuaris jõustunud neli peamist seadust;
- tagada Kosovo kohtunõukogu ja Kosovo prokuratuurinõukogu vabade kohtade täitmine;
- vähendada lahendamata kohtuasjade kuhjumist;
- töötada välja karistusregistri infosüsteem; reguleerida asjakohaselt selle juhtimist;
- töötada välja terviklik juhtumihaldussüsteem, mis võimaldab jälgida kriminaalasju alates uurimisest kuni süüdistuse esitamise, süüdimõistmise ja vara tagasivõitmiseni;
- parandada õiguskaitse- ja kohtuasutuste vahelist teabevahetust teabepõhises politseitöös; suurendada nende võimekust ja inimressursse;
- võtta teiseste õigusaktidega vastu pealtkuulamise ja jälitustoimingute seaduse eelnõu ja standardmenetlused;
- säilitada tunnistajakaitse vallas rahastamise ja töötajaskonna võimekus; tugevdada rahvusvahelist koostööd;
- integreerida finantsuurimine kõikidesse organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni uurimistesse;
- luua lõplike kohtulahendite register inimkaubanduse, relvakaubanduse, uimastikaubanduse, korrupsiooni, riigihangete ja rahapesu juhtumite kohta, mis hõlmab täideviidud kriminaalkaristusi ja tagasivõidetud vara;
- tagada inimkaubanduse ohvritele toetus ja abi;
- kaaluda riigihangete seaduse läbivaatamist, et tagada riigihangete läbivaatamise asutuse nõuetekohane toimimine;
- rakendada valimiskampaaniate ajal poliitiliste parteide rahastamise seadust; suurendada keskvalimiskomisjoni töötajate võimekust;
- jätkata õiguskaitsealase koostöö lepingute sõlmimist ja tugevdada operatiivkoostööd naaberriikide ja ELi liikmesriikidega;
- jätkata koostööd EUROPOLI, INTERPOLi ja piirkondlike õiguskaitseasutustega;
- jätkata kriminaalasjades vastastikuse õigusabi lepingute sõlmimist naaberriikide ja ELi liikmesriikidega;
- uurida EUROJUSTiga tehtava edasi koostöö võimalusi;
- töötada välja andmekaitsealased teisesed õigusaktid;
- tagada konsulteerimine riikliku isikuandmete kaitse asutusega kõikide õigusaktide eelnõude puhul, mis käsitlevad isikuandmete töötlemist; suurendada selle asutuse võimekust;
- kaaluda edasist andmekaitsealase teadlikkuse edendamist; suurendada kohalikul tasandil andmekaitseametnike arvu.

6. PLOKK 4. VABA LIIKUMISEGA SEOTUD PÕHIÕIGUSED

Põhiõiguste raamistik on usaldusväärne, kuid valitsus kavatseb seda kooskõlas ELi õigustikuga täpsustada. Olemasolevat diskrimineerimisvastast raamistikku ei ole täielikult rakendatud, kuid on võetud meetmeid rakendamise ja järelevalve parandamiseks. 2014. aasta mais kiitis valitsus heaks diskrimineerimisvastase seaduse muudatused. Konstitutsioonikohus hakkab eeldatavasti varsti kaaluma nn inimõiguste paketti, mis koosneb diskrimineerimisvastase seaduse, soolise võrdõiguslikkuse seaduse ja ombudsmani seaduse eelnõudest.

Järgmine inim- ja põhiõiguste strateegia ja tegevuskava võetakse eeldatavasti vastu pärast nn inimõiguste paketi vastuvõtmist. Diskrimineerimisvastase seaduse eelnõus sisalduv karistumehhanism loob inimõiguste rikkumiste tõttu kannatanute jaoks erinevad õiguskaitsevahendid. Selle kindlaksmääramisel, milliseid kohtuid võib inimõiguste rikkumiste kohta hagide esitamiseks kasutada, tugineb seadus 2013. aasta kohtute seadusele. Esmaseid õigusakte tuleks täiendada teiseste õigusaktidega ja üldsust tuleks kättesaadavatest õiguskaitsevahenditest teavitada.

Romade, aškalite ja egiptlaste integreerimise strateegia ja tegevuskava rakendamine jätkub, kuigi aeglaselt. 2013. aastal viidi lõpule vahekokkuvõtte ja lisati sellele raamdokument. Dokumendis on toodud prioriteetsed meetmed 2015. aastani. Tegutsemist on vaja jätkata, eelkõige seoses eelarveeraldiste ja väljamaksetega. Suurem kohalikul tasandil võetav isevastutus on rakendamise jaoks väga oluline.

Kosovo kodanikel ei ole reisidokumentide ja isikutunnistuste saamisel suuri probleeme.

Kosovo politsei kogub andmeid etnilistest põhjustest ajendatud kuritegude kohta. 2011. aasta jaanuarist kuni 2014. aasta märtsini on teatatud 44 juhtumist, kuid ainult kaks lõppesid kohtulahendiga. Kuueteistkümne juhtumi uurimist jätkatakse ja esitatud on kuus süüdistust. Kosovo peaks välja töötama etnilistest põhjustest ajendatud vahejuhtumite ühtlustatud määratluse, mis ei piirdu kriminaalseadustiku artikliga 147.

Kosovos on kuhjunud palju lahendamata kohtuasju ja teatavates kohtuosakondades on vaja rohkem spetsialiseerunud kohtunikke. Tõhusam kohtusüsteem ja piisav arv spetsialiseerunud kohtunikke aitaks parandada etnilistest põhjustest ajendatud asjade menetlemist.

Kohalike omavalitsuste kogukondade julgeolekunõukogud on olemas kõikides Kosovo kohalikes omavalitsustes, välja arvatud põhjapiirkonnas. Need on konsultatiivnõukogud, mis töötavad välja ja rakendavad ka kogukondade julgeoleku projekte. Need töötavad suures osas kooskõlas õigusraamistikuga, aga nende tegevuse kvaliteet on erinev.

Soovitused:

- võtta vastu ja rakendada ühe õigusaktide paketina uued diskrimineerimisvastast võitlust ja soolist võrdõiguslikkust käsitlevad seadused ja ombudsmani seaduse muudatused;
- tagada kodanike juurdepääs selgele teabele nende õiguste ja õiguskaitsevahendite kohta, kui on vaja tegelda inimõiguste rikkumistega;
- jätkata romade, aškalite ja egiptlaste integreerimise strateegia ja tegevuskava rakendamist kesksel ja kohalikul tasandil;
- töötada välja etnilistest põhjustest ajendatud vahejuhtumite ühtlustatud määratlus, mis ei piirdu kriminaalseadustiku artikliga 147;
- kõrvaldada kohalike julgeolekunõukogude ning volikogude pädevuste ja tegevuse kattumised.

7. JÄRELDUSED

Komisjon on Kosovo esitatud teabe ning asjaomaste seadusandlike ja poliitikadokumentide põhjal hinnanud viisanõude kaotamise tegevuskava rakendamist Kosovos. Hindamist on täiendatud kohapealsete hindamissmissioonidega, mille viisid läbi komisjoni talitused, keda abistasid ELi liikmesriikide eksperdid.

Komisjon on seisukohal, et Kosovo on teinud viisanõude kaotamise tegevuskava rakendamisel suuri edusamme. Siiski on vaja jätkata jõupingutuste tegemist kooskõlas käesolevas aruandes sisalduvate soovitude ja lisatud komisjoni talituste töödokumendiga.

Komisjon jätkab Kosovo abistamist kava rakendamisel ja jälgib aktiivselt kõikide oluliste võrdlusnäitajate täitmist, eesmärgiga teatada kaasseadusandjatele edasistest edusammudest viisanõude kaotamise dialoogis.